

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Ertholmene
Natura 2000-område nr. 189
Habitatområde H210
Fuglebeskyttelsesområde F79

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Storstrøm

Forsidefoto: Lomvie og alk i kolonien på Græsholm, Ertholmene

Fotograf: Sune Riis Sørensen

ISBN: 978-87-7564-890-0

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	9
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	9
1.4.2 Befolkningen	10
1.4.3 Menneskets sundhed	10
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	11
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	11
1.4.6 Landskab.....	11
1.4.7 Arter	12
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	12
1.5 Eksisterende miljøproblemer	12
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	13
1.6 Internationale miljøbeskyttelses mål.....	13
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	14
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	18
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg	19
1.10 Overvågning	20

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 189, Ertholmene er udpeget som habitatområde nr. 210, Ertholmene og fuglebeskyttelsesområde nr. 79, Ertholmene. Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse.

På udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 79 findes ynglefuglene alk og lomvie. Begge fugle er tilknyttet til havet og går kun i land i yngletiden. Begge arter befinder sig således uden for yngletiden primært i Østersøområdet - ofte uden for landegrænsen. Natura 2000-planen bidrager til at sikre egnede levesteder for området fugle og arter. Der fokuseres desuden på, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle. Planens indsatser for fugle på udpegningsgrundlaget vurderes potentielt at kunne have gavnlig effekt på bestande af de udpegede fuglearter, som bevæger sig over landegrænser f.eks. til ynglepladser eller overvintringsområder i andre lande og verdensdele.

På udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 210 findes det marine pattedyr gråsæl, som tilhører Østersøpopulationen. Natura 2000-planen bidrager til at sikre egnede levesteder for området arter. Særligt fokuseres på indsatser for gråsæl, hvilket forventes at få en gavnlig effekt på arten både inden for og uden for Natura 2000-området. Der fokuseres desuden på, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser af området havpattedyr.

Gråsæl bevæger sig over store områder, der strækker sig ud over de danske grænser, og indsatserne vurderes derfor potentielt at kunne få en gavnlig effekt på disse havpattedyr i nabolandene, herunder i Natura 2000-områder med arterne på udpegningsgrundlaget.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består i forhold til området terrestriske naturtyper udelukkende af tiltag fx. mht. drift og pleje, som vurderes at kunne påvirke lokalt. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har grænseoverskridende påvirkninger ud over de ovenfor beskrevne.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur,

fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set en indsats, som skal medvirke til at sikre arter samt terrestriske og marine naturtyper på udpegningsgrundlaget og forventes ligeledes at have gavnlige effekter på andre arter, som findes i området.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne. Fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og drift, samt bekæmpe invasive arter og hindre tilgroning. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser.

En særlig indsats rettes mod at forbedre levesteder for gråsæl. Derudover kan en revidering af bestemmelser for vildtreservat Erholmene potentielt være med til at sikre tilstrækkeligt lavt forstyrrelsesniveau for både havpattedyr og alkefugle i området.

Indsatsprogrammet vil have afledte effekter for befolkningen ved at skabe mulighed for større naturoplevelser i området. Desuden vil Natura 2000-planen bidrage positivt til menneskers sundhed ved genskabelse af økosystemydelse samt medvirke til binding af CO₂ i havet.

Desuden vil planens indsatser medvirke til en øget landskabelig værdi samt bidrage til sikring af kulturarven i området.

Mål for forbedring af vandkvaliteten i form af bl.a. reduktion af kvælstof og miljøfremmede stoffer, sikres gennem vandområdeplanlægningen, men forventes ligeledes at gavne dyr og planter tilknyttet rev, sandbanke, vadeflade, lagune, og bugter og vige. Der forventes ligeledes en positiv effekt i form af øget fødegrundlag for havpattedyr og vandfugle.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er:

- At områdets marine naturtyper, som alle har stærk ugunstig bevaringsstatus, sikres en artsrig bundvegetation og fauna, som bl.a. kan sikre fødegrundlaget for fx ynglefugle. Stenrevene prioriteres højt.
- At områdets hav- og kystnatur udgør et stort, sammenhængende naturområde med naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten, og med udbredte yngle- og

rasteområder for hav- og kystfugle samt havpattedyr.

- At nuværende og tidligere ynglelokaliteter for gråsæl samt ynglefuglene alk og lomvie sikres som egnede levesteder.
- At øernes terrestriske naturtyper og små næringsrige søer sikres.
- At den økologiske integritet for området sikres ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetoilet. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N189 ligger inden for vandområdedistrikt Bornholm. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-baltiske region. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af havstrategien og vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegnings af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelsehensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov

om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

De lysåbne habitatnaturtyper på Ertholmene udgøres primært af klippenaturtyperne kystklint/klippe (1230) samt indlandsklippe (8220). Tilstanden varierer en del for førstnævnte naturtype, hvor ca. halvdelen af arealet er i høj eller god naturtilstand, mens den anden halvdel er i ringe tilstand pga. lavt artsindhold. Naturtypen indlandsklippe er ikke tilstandsvurderet. Der findes desuden en mindre forekomst af strandeng på Christiansø, som er i moderat tilstand. Der er ikke registreret drift på nogen af de kortlagte arealer.

I Natura 2000-området er der kortlagt 7 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). De er alle, bortset fra én, tilstandsvurderet i god naturtilstand. Den sidste sø er vurderet til moderat naturtilstand. Flere af søerne er rige på padder - herunder grønbroget tudse og den meget sjældne latterfrø.

Der er kortlagt en enkelt marin naturtype i N189, nemlig stenrev (1170). Naturtypen kystlagune og strandsøer (1150), som også er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, er ikke kortlagt i området. Den marine del af Natura 2000-området er primært påvirket af eutrofiering. Der ikke er registreret erhvervs-mæssigt fiskeri på områdets kortlagte rev.

På skæret Tat findes den største danske hvileplads for gråsæl, som udgør en del af en samlet bestand i Østersøen. Natura 2000-området er således meget vigtig for artens tilstedeværelse i landet. Den danske andel af Østersøbestanden er estimeret til ca. 1.000 individer for perioden 2016-2018 og vurderes at have en stærkt ugunstig bevaringsstatus. I området foregår der fiskeri med garn og pelagiske redskaber, hvilket påvirker havpattedyr som gråsælen negativt, da det reducerer den tilgængelige fødemængde for arten, ligesom der kan forekomme bifangst.

Havfuglene alk og lomvie yngler på Græsholmen og begge arter findes kun på udpegningsgrundlaget i dette ene fuglebeskyttelsesområde i Danmark. Der ikke findes data fra overvågningsprogrammet for disse to art, hvorfor udviklingen ikke kan vurderes, ligesom der ikke foretages en trusselsvurdering. Desuden findes der en stor ynglende bestand af ederfugl på øerne. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle, er den ynglende bestand af ederfugl på Ertholmene

ikke opgjort, da arten ikke er på områdets udpegningsgrundlag og dermed ikke indgår i overvågningsprogrammet.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den høje/gode naturtilstand på en andel af naturarealerne ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på bl.a. strandengen på Christiansø.

Uden særlig indsats af hensyn til gråsæl er der risiko for at populationen vil gå tilbage, ligesom en positiv afledt effekt i form af øget fødegrundlag for øvrige arter der bruger området, herunder vandfuglene alk og lomvie, vil udeblive.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om opdatering af vejledninger, fx til klapning i Natura 2000-områder, hvilket forventes at have en bred positiv afledt effekt på dyre- og planteliv, samt havbunden i og omkring Natura 2000-området. Såfremt planen ikke vedtages forventes denne effekt at udeblive.

Den positive effekt på bestande af alk, lomvie og gråsæl vil udeblive, som forventes på baggrund af revidering af vildtreservatet Ertholmene.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer, hvilket for befolkningen kan betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet. Det forventede positive bidrag til menneskers sundhed ved genskabelse af økosystemydelse samt bidrag til binding af CO₂ i havet, vil ligeledes udeblive.

Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret og at det forventede bidrag til opfyldelse af fredningsformål og kumulative effekter udebliver.

Endelig vil planens bidrag til realisering af vandområdeplanerne samt Danmarks Havstrategi udeblive.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og den biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen.

I Natura 2000-område nr. 189, Ertholmene, vil planen konkret medvirke til at sikre klippenaturtyperne og det omgivende havområde med stenrev. Revet udgør grundlaget for tilstedeværelsen af en lang række marine bunddyr, som igen udgør fødegrundlaget for en lang række arter tilknyttet habitatområdet, bl.a. alk, lomvie, ederfugl og sølvmåge samt den stærkt ugunstige bestand af gråsæl, der både yngler og raster i områdets nordlige del. Forbedringen vil

bl.a. ske som følge af den generelle indsats om sikring af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag samt sikring af egnede levesteder for områdets arter og fugle. Desuden forventes der også at være en afledt positiv effekt af arbejdet med opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klappning i Natura 2000-områder.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Indsatsen i Natura 2000-planen, som sikrer pleje, vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold.

Gråsæl yngler på det lille skær Tat. Sælerne er meget følsomme over for forstyrrelser, især i yngletiden i marts-april. Det samme er alkefuglene alk og lomvie, der yngler på Græsholmen. Hvert år besøger et stort antal turister Ertholmene. Øgruppen er omfattet af en omfattende fredning samt reservatbekendtgørelse, der regulerer adgang og færdsel på øerne samt i havet. På trods af det, vurderes menneskelig aktivitet fortsat at udgøre en trussel mod gråsæl og alkefuglene. Med indsats om revidering af reservatbekendtgørelsen vil denne forstyrrelsestrussel blive reduceret. Desuden vil gråsælens levesteder søges sikret og forbedret som følge af den specifikke indsats for sikring og/eller forbedring af levesteder for gråsæl.

Planens sikring af habitatnaturtypen næringsrig sø er med til at sikre levesteder for paddearterne grønbroget tudse og latterfrø, der begge findes i småøerne på Ertholmene.

Desuden benyttes øerne som rasteplads af titusindvis af trækkende småfugle i forårs- og efterårstræk. Det vurderes, at Natura 2000-planen er med til at sikre den fortsatte benyttelse af området som rasteplads.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område nr. 189, Ertholmene, er beliggende i Bornholms Regionskommune, der inklusiv Christiansø har et indbyggertal på 39.700. Natura 2000 planen har fokus på sikring og forbedring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelse af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre ændret drift på arealerne. Desuden vil planen give mulighed for større naturoplevelser for besøgende i området, da der med gennemførelse af planen vil ske en forbedring af naturtilstanden.

Ertholmene er omfattet af reservatbestemmelser, der regulerer offentlighedens adgang til området, således der kun er adgang til Christiansø og Frederiksø. Miljøstyrelsen reviderer som følge af Natura 2000-planen bestemmelserne for vildtreservatet Ertholmene, hvilket kan betyde en yderligere begrænsning af offentlighedens adgang i vandet omkring Græsholmen.

1.4.3 Menneskets sundhed

Mange Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. som fx vandring og kajaksejls, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt, hvilket kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.

Desuden bevirker planens indsats om at sikre og forbedre områdets naturtyper og arter, at der generelt vil ske en forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Dette kan generelt påvirke menneskets sundhed ved forbedring og genskabelse af økosystemydelse som fx vand, træ, luftrensning, jordbundsdannelse, bestøvning mm.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Planen medvirker til at sikre en forbedret naturkvalitet i området. Som følge heraf vil der kunne ske en øget udbredelse af makroalger på stenrevne. En potentiel forbedring af naturkvaliteten i det marine område, vil således kunne medvirke til binding af CO₂ i havet.

Som følge af planens generelle indsats om sikring af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, vil den bidrage til at opnå god miljøtilstand i det marine økosystem og en bedre balance af fødenettet, hvorved planen vil påvirke havmiljøet positivt. Desuden vil planens indsats vedrørende forbedring af hydrologi medvirke til at tilbageholde kvælstof. Således vil planen kunne påvirke vandkvaliteten i havet positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske kystvande.

Opdatering af vejledning om f.eks. klappning i Natura 2000-områder kan potentielt få en positiv effekt på havbunden i og omkring Natura 2000-området.

Natura 2000-planens øvrige indsats om sikring og forbedring af de beskyttede naturtyper og arter, forventes ikke at have indflydelse på luftkvalitet.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvilket potentielt kan påvirke adgangen til områder, som har betydning for befolkningen. Natura 2000-planens indsats kan potentielt modvirke tilgroning af fortidsminder, og dermed kan planens indsats potentielt medvirke til at sikre kulturarven.

1.4.6 Landskab

Øgruppen Ertholmene ligger på tre lavvandede områder 18-20 kilometer nordøst for Bornholm. Ertholmene består af klippeøerne Christiansø, Frederiksø, Græsholm, Tat og Østerskær. I geologisk henseende er øerne, ligesom størstedelen af Bornholm, en granithorst, dannet af 1.400 millioner år gammel granit (grundfjeld). Det højeste punkt er 22 meter over havets overflade på Basisanalyse 2022-27 11 Christiansø. Græsholm er ubeboet, med en sparsom vegetation præget af gødning fra de mange ynglefugle. Området har meget stejle kyster, og havbunden i den marine del når dybder på ned til 40 meter få hundrede meter fra kysten. Stenrevne fordeler sig fra relativt lavt vand og ned til ca. 40 meters dybde. Dele af revne er periodevis tørlagte.

Natura 2000-planen medvirker til forbedring af den marine naturtilstand, hvilket vil øge udbredelse af ålegræs og makroalger samt dyrelivet i tilknytning dertil, hvorved det undersøiske landskab vil blive forandret. Desuden vil planen med dens indsats på land kunne påvirke landskabet, fx hvis der etableres græsning eller anden drift på områdets terrestriske naturtyper.

1.4.7 Arter

I området findes bl.a. bilag IV-arten grønbroget tudse samt den fredede latterfrø. Desuden udgør området rasteplads for mange forskellige sjældne og/eller fredede fuglearter, ligesom der på de ubeboede øer yngler arter som alk, lomvie, ederfugl og sølvmåge. Se nærmere beskrivelse af planens påvirkning under Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.

Natura 2000-planen indeholder indsatser til forbedring af naturtyper og levesteder for arter, som vil få en positiv effekt for de bilag IV- og andre truede arter, der også lever her, ligesom planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter potentielt vil medvirke til en ændret forvaltning af arterne området.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Hele området er omfattet af en statslig fredning, som skal sikre øernes unikke kulturhistoriske og naturhistoriske værdier bl.a. ved regulering af adgangen til øerne samt indsamling af vilde planter og dyr. Desuden er området beskyttet som vildtreservat, som har til formål at sikre beskyttelsen af fugle.

Natura 2000-planen indeholder indsatser, som kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af fugle positivt, bl.a. en indsats om revision af bestemmelserne for vildtreservatet samt indsatser, som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og plejetiltag som rydning og græsning. Natura 2000-planen indeholder således indsatser, der direkte kan understøtte fredningens formål.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan påvirke de næringsfattige klippenaturtyper, som findes på Ertholmene. Naturtyper har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emission af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

På lysåbne arealer kan tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandre naturen og føre til ændringer i vegetationen, således at den naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Dertil kommer, at næringstilførsel på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet på en sådan måde, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold.

Forekomst af invasive arter kan være en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. På områdets arealer med indlandsklippe ses tilgroning med vedplanter at være et problem, hvilket for en stor dels vedkommende skyldes det invasive nåletræ sitka-gran. På områdets lysåbne strandengsareal ses forholdsvis høj vegetation med en stor andel af høje urter og græsser samt i nogen grad også med middelhøje urter og græsser. Nogle typer af strandenge er netop karakteriseret ved høje urter, så der er ikke nødvendigvis tale om uønsket tilgroning.

Områdets søer ses generelt at have en god naturtilstand. Én sø har moderat naturtilstand, hvilket sandsynligvis skyldes eutrofiering og tilgroning af med vedplanter på de brednære arealer omkring søen.

Generelt er mange af de marine naturtyper påvirket af næringsstofbelastning og miljøfremmede stoffer. Indsatser for denne påvirkning varetages i Vandområdeplanerne. Ligeledes kan der være påvirkning fra menneskelig forstyrrelse i form af fiskeri og sejlads. Fiskeri med bundslæbende redskaber vurderes generelt at have en påvirkning på havbundens tilstand, herunder på bundvegetationen og dyreliv, hvor fiskeri med ikke bundslæbende redskaber som fx pelagisk trawl og not i sjældne tilfælde kan have bifangster af havfugle og marine pattedyr. I N189 er der ikke registreret erhvervsfiskeri med bundslæbende redskaber i området. Denne form for fiskeri vurderes derfor ikke at udgøre en trussel for området naturtyper. Der er derimod registreret fiskeri med ikke bundslæbende redskaber i områdets sydlige del, og pelagisk trawl og notfiskeri vurderes at udgøre en mindre trussel mod områdets bestand af gråsæl samt alk og lomvie.

Desuden kan forstyrrelser i form af sejlads (bl.a. kajaker) og opankring påvirke kystnære ynglelokaliteter for alk og lomvie. Ertholmene er fredet og har, med undtagelse af Christiansø og Frederiksø, derfor adgangsforbud. Alk og lomvie yngler på Græsholmen, som er omfattet af adgangsforbud og omgivet af en 100 m zone, hvor der er forbud mod sejlads. Adgangsforbuddet overholdes generelt, mens forbuddet mod sejlads i mindre grad overholdes, hvilket især medfører forstyrrelser af fouragerende og kystnært rugende ynglepar af alkefugle. For at imødegå disse trusler, vurderer DCE at forbudszonen bør udvides til 500 m. Dette vil kunne mindske forstyrrelsesniveauet, ligesom det kan overvejes at indføre forbud mod opankring andre steder end i havnen med henblik på at mindske jollesejladsen mellem opankrede både og havnen.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Planen indeholder indsatser om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper, der skal arbejdes mod at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur, og invasive arter skal bekæmpes. Disse indsatser forventes at nedbringe trusler om tilgroning af lysåbne naturtyper og levesteder samt yderligere udbredelse af invasive arter.

Natura 2000-planes indsatser om revidering af reservatbekendtgørelsen for Ertholmene samt sikring og forbedring af levesteder for gråsæl i overensstemmelse med artens krav til disse, iværksættes for at håndtere forstyrrelsestrusler mod den stærkt truede bestand af gråsæler i Østersøen samt bestandene af ynglefuglene alk og lomvie, der ligeledes er truet af forstyrrelser.

Næringsstofbelastning i småsøer samt i de marine naturtyper håndteres gennem vandområdeplanerne.

Natura 2000-planen indeholder ikke indsatser mod trusler fra deposition af luftbåren kvælstof. Reduktion af kvælstofdeposition reguleres dog generelt af anden lovgivning.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret

Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr.119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser.</p> <p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 189, Ertholmene, vurderes planen konkret at medvirke til at sikre og forbedre levesteder for gråsælsamt ynglefuglene alk og lomvie. Dette vil ske med indsats om revidering af reservatbekendtgørelsen for Ertholmene samt den specifikke indsats om sikring og forbedring af levesteder for gråsæl i overensstemmelse med artens krav til disse.</p> <p>Ligeledes vurderes naturtilstanden at blive forbedret på øens lysåbne naturtyper som følge af den generelle indsats om sikring af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag samt indsats om sikring af egnede levesteder for områdets arter og fugle.</p>

		Revidering af reservatbekendtgørelse, vejledning om fx klappning skal sikre forholdene for områdets marine naturtyper, marine arter samt rastende og ynglende kystfugle.
Befolkningen	X	<p>Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende natur i området. Sikringen af den eksisterende natur vurderes at kunne have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelse af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre ændret drift på arealerne.</p> <p>Desuden vurderes det, at indsats om revidering af bestemmelser i reservatbekendtgørelse, vil kunne medføre ændringer i adgang og mulige aktiviteter i delområder inden for Natura 2000-området. For nuværende er der adgangsforbud til alle øerne, med undtagelse af Christiansø og Frederiksø. Desuden er Græsholmen omgivet af en 100 m zone, hvor der er forbud mod sejlads. Med revidering af reservatbestemmelserne forventes vil der at ske yderligere restriktioner for offentlighedens adgang i vandet omkring Græsholmen.</p> <p>Endelig vurderes det, at planens bidrag til at sikre og forbedre naturgrundlaget generelt, vil forbedre befolkningens mulighed for større naturoplevelser. Dette på trods af yderligere adgangsrestriktioner, da langt størsteparten af befolkningen oplever naturområdet fra Christiansø og Frederiksø, hvortil der fortsat vil være offentlig adgang.</p>
Menneskers sundhed	X	<p>Natura 2000-området udnyttes til rekreative aktiviteter som fx vandring og kajaksejlads, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt.</p> <p>Indsatsprogrammet vurderes kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer at kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, og denne eventuelle</p>

			<p>påvirkning vurderes ikke at være væsentlig.</p> <p>Det vurderes at gennemførelse af planen vil bidrage positivt til menneskers sundhed gennem forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Dette kan generelt påvirke menneskets sundhed ved forbedring og genskabelse af økosystemydelse som fx vand, træ, luftrensning, jordbundsdannelse, bestøvning mm.</p>
Jordbund		X	<p>Planen vurderes ikke at påvirker jordbundens beskaffenhed hverken på land eller i havet, idet indsatsprogrammet ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke den, ligesom den heller ikke omfatter tiltag som indbefatter gravning i jordbunden. Opdatering af vejledning om f.eks. klappning i Natura 2000-områder kan potentielt få en positiv effekt på havbunden i og omkring Natura 2000-området. Der findes ingen klappadser inden for Natura 2000-området, hvorfor indsatsen ikke vurderes at have en væsentligt påvirkning af havbunden.</p>
Vand	X		<p>Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastsættes i vandområdeplanerne. Det vurderes dog, at planens generelle indsats om sikring af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag vil bidrage til at opnå god miljøtilstand i det marine økosystem og en bedre balance af fødenettet, hvorved planen vil påvirke havmiljøet positivt. Desuden vil indsatser vedrørende forbedring af hydrologi medvirke til at tilbageholde kvælstof. Således vil planen kunne påvirke vandkvaliteten på stenrevet positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske kystvande.</p>
Luft		X	<p>Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, da de ikke medfører emission af stoffer til luften.</p>

Klimatiske faktorer	X		Planen medvirker til at sikre en forbedret naturkvalitet i området. Øget udbredelse af ålegræs og makroalger som følge af en potentiel forbedring af naturkvaliteten i området, vil kunne medvirke til binding af CO ₂ i havet, og dermed påvirke de klimatiske faktorer positivt.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet realisering af indsatsprogrammet ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturtilstanden, herunder naturplejetiltag, vurderes at ville øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper. Desuden vil forbedring af den marine naturtilstand i området være med til at øge udbredelse af ålegræs og makroalger samt dyrelivet i tilknytning dertil. Dette vurderes at forbedre den undersøiske landskabsværdi.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	X		På Ertholmene findes en lang række bygninger, fæstningsværker, trapper, tårne, ruiner og mindesmærker, der alle er fredet i henhold til museumsloven. Endelig findes der to kulturarvsarealer i havet nord for Christiansø, som er udpeget til at beskytte henholdsvis et vragskib og en bygningssten mod tilstandsændringer. Natura 2000-planens generelle indsatser om sikring af områdets udpegningsgrundlag vurderes at være med til at friholde fortidsminder fra tilgroning, som følge af etablering af en hensigtsmæssig naturplejeindsats.
Arter	X		Planens sikring af habitatnaturtypen næringsrig sø vurderes at være med til at sikre levesteder for paddearterne grønbroget tudse og latterfrø, der begge findes i småsøerne på Ertholmene.

			Desuden benyttes øerne som rasteplass af titusindvis af trækkende småfugle i forårs- og efterårstræk. Det vurderes, at Natura 2000-planen er med til at sikre den fortsatte benyttelse af området som rasteplass.
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater		X	Hele området er omfattet af en statslig fredning, som skal sikre øernes unikke kulturhistoriske og naturhistoriske værdier bl.a. ved regulering af adgangen til øerne samt indsamling af vilde planter og dyr. Indsatsprogrammet vurderes ikke at stride imod denne fredning, da fredningen har til formål at sikre natur- og kulturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til. For vurdering af planens påvirkning af vildtreservaterne i området, se tabellens afsnit om "Befolkningen".
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for naturtyper og på området udpegningsgrundlag. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter. Planens generelle indsats om sikring af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag vil bidrage til at opnå god miljøtilstand i det marine økosystem og en bedre balance af fødenettet, hvorved planen vil påvirke havmiljøet positivt. Desuden vil indsatsen vedrørende forbedring af hydrologi medvirke til at tilbageholde kvælstof. Således vil planen kunne påvirke vandkvaliteten i kystlagunen positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske kystvande.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår

modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre et højere naturindhold i området og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Planen for Natura 2000-område N189 indeholder en indsats om revidering af bestemmelserne for vildtreservat Ertholmene, hvilket kan medføre ændrede adgangsbegrænsninger og/eller regler for visse aktiviteter som fx sejls. Der findes ikke umiddelbart foranstaltninger, der kan modsvare disse reguleringer.

Sikring af den eksisterende natur kan desuden have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, f.eks. ændret drift. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I Natura 2000-planen for N189 planlægges en indsats for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig drift og pleje. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive

arter inden for Natura 2000-området, som medvirker til at forringe naturtilstanden på områdets klippenaturtyper.

Natura 2000-planes indsatser om revidering af reservatbekendtgørelsen for Ertholmene samt sikring og forbedring af levesteder for gråsæl i overensstemmelse med artens krav til disse, vil medvirke til at forbedre naturtilstanden for den stærkt truede bestand af gråsæler i Østersøen, ligesom bestandene af ynglefuglene alk og lomvie ligeledes vil blive positivt påvirket.

Endelige indeholder planen indsatser med generelt fokus på at sikre en grundlæggende beskyttelse af den marine naturtype rev. Således vil indsats om opdatering af vejledning til klappning i Natura 2000-områder have en bred positiv afledt effekt på dyre- og planteliv, samt havbunden i og omkring området.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Prioriteringen af indsatser for naturtyper, fugle og arter beror på kendskab til forekomster, bestande og specifikke behov jf. basisanalysen for Natura 2000-området. Dertil er visse arter og naturtyper på forhånd prioriterede jf. EU's habitatdirektiv da de er af fællesskabsbetydning og har et særligt fokus. Der er ikke konstateret modstridende naturinteresser i området for så vidt angår områdets udpegningsgrundlag.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Ertholmene (nr. 189). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk